

УДК 65.018:656.078

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-294-3-45

РОЗОВА А. Ю.

ORCID ID: 0000-0001-9785-6064

e-mail: anastasiarozova@gmail.com

Херсонський національний технічний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Управління якістю логістичної діяльності підприємства безпосередньо залежить від ряду зовнішніх факторів, а саме: рівня розвитку інформаційної інфраструктури, наявності або відсутності сучасних логістичних інформаційних систем, рівня техніко-технологічного забезпечення виробничого процесу, рівня автоматизації та механізації процесів виробництва, зростання або зниження цін на виробничі матеріали та паливе, умов поставок, наявності або відсутності кваліфікованих фахівців з логістики, стану логістичної інфраструктури, рівня розвитку національної і регіональної інституційної інфраструктури, рівня транспортної і дорожньої інфраструктури, наявності або відсутності автоматизованого та механізованого обладнання транспорту, рівня національної та регіональної ринкової інфраструктури, стану банківської системи України, кількості логістичних підприємств на логістичному ринку України, рівня конкурентоспроможності продукції та надаваного логістичного сервісу, рівня матеріальної бази підприємства тощо.

Визначено найбільш значні фактори зовнішнього впливу на управління якістю логістичної діяльності підприємства, серед яких можна зазначити наступні: політико-правові фактори та георинкові або фізичні фактори.

Протягом 2019 року у зв'язку із поширенням у світі гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, країни стали запроваджувати закриття власних кордонів та припинення роботи підприємств, а також обмеження транспортних перевезень як у міжнародному сполученні, так і міжобласному. Це призвело до суттєвого зниження рівня перевезень вантажів автомобільним транспортом у 2020 році у порівнянні із попереднім роком. Обсяг вантажних перевезень в 2020 р. до 2019 р. знизився з 190041,19 тис. т до 151920,35 тис. т і склав у відсотках 20%.

Ключові слова: якість логістичної діяльності, механізми управління якістю, реалізація, фактичні та бажані цілі логістичної діяльності, збалансованість цілей логістичної діяльності.

ROZOVA ANASTASIIA

Kherson National Technical University, Ukraine

FEATURES OF FORMATION OF THE LOGISTICS MANAGEMENT MECHANISM OF THE ENTERPRISE

Quality management of logistics activities directly depends on a number of external factors, namely: the level of information infrastructure, the presence or absence of modern logistics information systems, the level of technical and technological support of the production process, the level of automation and mechanization of production processes, fuel, terms of supply, presence or absence of qualified logistics specialists, state of logistics infrastructure, level of development of national and regional institutional infrastructure, level of transport and road infrastructure, presence or absence of automated and mechanized transport equipment, level of national and regional market infrastructure, state of banking system of Ukraine, the number of logistics companies in the logistics market of Ukraine, the level of competitiveness of products and logistics services, the level of material base of the enterprise, etc. The most significant factors of external influence on the quality management of logistics activities of the enterprise are identified, among which are the following: political and legal factors and geo-market or physical factors. During 2019, due to the spread of the acute respiratory disease COVID-19 caused by the SARS-CoV-2 coronavirus, countries began to close their borders and shut down businesses, as well as restrict transportation both internationally and interregionally. This has led to a significant reduction in the level of road haulage in 2020 compared to the previous year. The volume of freight traffic in 2020 to 2019 decreased from 190041.19 thousand tons to 151920.35 thousand tons and accounted for 20%.

Key words: quality of logistics activity, quality management mechanisms, realization, actual and desired goals of logistics activity, balance of goals of logistics activity.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Управління якістю логістичної діяльності підприємства безпосередньо залежить від ряду зовнішніх факторів, а саме: рівня розвитку інформаційної інфраструктури, наявності або відсутності сучасних логістичних інформаційних систем, рівня техніко-технологічного забезпечення виробничого процесу, рівня автоматизації та механізації процесів виробництва, зростання або зниження цін на виробничі матеріали та паливе, умов поставок, наявності або відсутності кваліфікованих фахівців з логістики, стану логістичної інфраструктури, рівня розвитку національної і регіональної інституційної інфраструктури, рівня транспортної і дорожньої інфраструктури, наявності або відсутності автоматизованого та механізованого обладнання транспорту, рівня національної та регіональної ринкової інфраструктури, стану банківської системи України, кількості логістичних підприємств на логістичному ринку України, рівня конкурентоспроможності продукції та надаваного логістичного сервісу, рівня матеріальної бази підприємства тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

В. С. Пономаренко пропонує наступну класифікацію зовнішніх макрофакторів, які здатні впливати на результати логістичної діяльності: економіко-демографічні фактори (розподіл та використання різних

ресурсів у рамках суспільства в цілому), соціально-культурні фактори (рівень розвитку суспільства, в якому функціонує підприємство), політико-правові фактори (залежність економіки від політичного впливу й ідеології), науково-технічні фактори (рівень технічного та технологічного розвитку країни і можливість підприємства запровадження у свою діяльність технологічних змін), георинкові або фізичні фактори (місце розташування підприємства, матеріальних ресурсів та кінцевого споживача, а також вплив змін природних умов), екологічні фактори (обмеження дій підприємства, що ґрунтуються на захисті навколишнього середовища) [9].

Осовська Г. В. та Осовський О. А. відносять вищезазначені фактори впливу на логістичну діяльність підприємства до сфери віддаленого впливу. Крім того, науковці пропонують розглядати ще 2 сфери зовнішнього впливу на діяльність підприємства: виробничий та оперативний вплив, що охоплюють в собі власне виробничу структуру, конкурентоспроможність підприємства, образ та інтереси постачальників і споживачів, ринок робочої сили [8].

Згідно трирівневої моделі маркетингового середовища У. Стентона [11] усі фактори впливу на управління якістю логістичної діяльності підприємства можна поділити відповідно на три групи: 1) фактори зовнішнього макровпливу, до якого відносяться демографічні фактори, економічні фактори, фактори конкурентоспроможності, соціокультурні фактори, політико-правові фактори та технологічні фактори; 2) фактори зовнішнього мікровпливу, до якого, в свою чергу, відносяться фактори ринку, фактори посередників, фактори виробників; 3) фактори впливу внутрішнього середовища підприємства, де важливу роль відіграють фінансові ресурси, людські ресурси, місцезнаходження підприємства, імідж компанії, засоби виробництва, можливості науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР).

В окремих літературних джерелах фактори зовнішнього впливу на ефективність логістичної діяльності підприємства поділяються згідно можливості керування ними, тобто на контрольовані фактори та неkontrolьовані фактори [7].

К. Фляйшер детально розглядає фактори зовнішнього середовища і спирається на категоризацію STEEP, яка охоплює соціальний, технологічний, економічний, екологічний і політико-юридичний сектори, кожен з яких функціонує в часовому просторі і географічному положенні та необов'язково має фіксовані межі [10].

І. Л. Акуліч пропонує розділяти фактори на окремі групи відповідно до середовища міжнародного маркетингу: політичні фактори, економічні фактори, правові фактори, соціально-культурні фактори, науково-технічні фактори, демографічні фактори, природні та географічні фактори [1].

Формулювання цілей статті

Метою статті є обґрунтування напрямів Дослідження зовнішніх факторів впливу на управління якістю логістичної діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу

Слід зазначити, що в усіх вище зазначених класифікаціях відсутній фактор, який відіграє надзвичайно важливу роль в здійсненні логістичної діяльності, а саме: фактори охорони здоров'я людини (обмеження дій логістичних підприємств, що ґрунтуються на захисті людського життя та здоров'я). Необхідність врахування цього фактору доводять дані, наведені в таблиці 2.3. За результатами видно, що перевезення вантажів автомобільним транспортом зросло з 2018 по 2019 рік. На протязі 2019 року у зв'язку із підвищенням рівня захворюваності у світі на коронавірусну хворобу COVID-19, країни стали запроваджувати закриття кордонів та обмеження транспортних перевезень як у міжнародному сполученні, так і міжобласному. Це призвело до суттєвого зниження рівня перевезення вантажів автомобільним транспортом, зокрема автотранспортними підприємствами, у 2020 році у порівнянні із 2019 роком. 3190041,19 тис. т знизилось до 151920,35 тис. т, що у відсотках становить 20%.

Слід також зазначити, що скорочення перевезення вантажів відбулось не тільки за рахунок закриття кордонів між областями, але і через закриття багатьох підприємств під час глибокого локдауну, тобто підприємства припинили або суттєво скоротили виробництво, що вплинуло на зниження перевезень сировини та готової продукції. Особливо це торкнулося таких видів вантажів як руди (знизилося з 72857,62 тис. т у 2019 р. до 49802,98 тис. т у 2020 р., що у відсотках становить 32%), продукція мінеральна неметалева інша (знизилося з 15767,30 тис. т у 2019 р. до 12340,39 тис. т у 2020 р., що у відсотках становить 22%), продукція сільськогосподарства (знизилося з 24366,22 тис. т у 2019 р. до 20737,34 тис. т у 2020 р., що у відсотках становить 15%).

Крім того, на зниження перевезення вантажів у 2020 році вплинуло закриття міжнародних кордонів, що було пов'язано із глибоким локдауном багатьох країн Європи та світу.

Експорт товарів з України знизився у 2020 р. порівняно з 2019 р. на 1,7 %, тобто з 50054,6 млн дол. до 49191,8 млн дол.

Імпорт товарів в Україну за 2020 р. порівняно із 2019 р. скоротився на 10,6 %, тобто з 60800,2 млн дол. до 54336,1 млн дол. Серед головних торговельних партнерів, які зменшили обсяги імпорту товарів в Україну, можна виокремити Китай (зменшилось з 9204,8 млн дол. у 2019 р. до 8318,4 млн дол. у 2020 р., що у відсотках становить 9,6%), Росію (зменшилось з 6985,0 млн дол. у 2019 р. до 4541,8 млн дол. у 2020 р., що у відсотках становить 35%) та країни-члени Європейського Союзу (зменшилось з 25012,2 млн дол. у 2019 р. до 23859,5 млн дол. у 2020 р., що у відсотках становить 4,6%).

Таблиця 1

Основні торговельні партнери України в експорті товарів у 2018-2020 році* (млн дол.)

Назва країни	Експорт товарів				
	2020 р.	Відхилення обсягів у 2020 р. у %		2019 р.	2018 р.
		до 2019 р.	до 2018 р.		
ЄС (28 країн)	18604,9	-10,3%	-7,7%	20750,7	20158,5
Китай	7099,9	97,6%	222,7%	3593,1	2200,3
Російська Федерація	2706,0	-16,6%	-25,9%	3242,8	3654,1
Туреччина	2436,3	-7,0%	3,6%	2619,0	2352,4
Індія	1972,1	-2,6%	-9,4%	2024,1	2175,9
Єгипет	1617,8	-28,2%	3,9%	2254,1	1557,1
Білорусь	1335,3	-13,8%	2,4%	1549,8	1304,5
США	983,9	0,5%	-11,5%	978,6	1111,5
Індонезія	735,6	0,1%	19,4%	735,2	616,2
Саудівська Аравія	719,0	-3,4%	-4,0%	744,4	749,1
Молдова	679,6	-6,5%	-13,9%	726,6	789,3
Всього	49191,8	-1,7%	3,9%	50054,6	47335,0

*Побудовано та удосконалено автором за даними [3, 4, 6]

Таблиця 2

Основні торговельні партнери України в імпорті товарів у 2018-2020 році* (млн дол.)

Назва країни	Імпорт товарів				
	2020 р.	Відхилення обсягів у 2020 р. у %		2019 р.	2018 р.
		до 2019 р.	до 2018 р.		
ЄС (28 країн)	23859,5	-4,6%	-2,2%	25012,2	24395,9
Китай	8318,4	-9,6%	9,3%	9204,8	7608,4
Російська Федерація	4541,8	-35,0%	-43,9%	6985,0	8090,4
США	3068,7	-6,6%	3,6%	3284,4	2962,4
Білорусь	2874,5	-23,4%	-24,1%	3751,9	3786,9
Туреччина	2418,8	2,7%	41,1%	2355,4	1714,3
Японія	1076,5	11,8%	46,0%	962,9	737,4
Швейцарія	876,0	-45,0%	-46,7%	1592,1	1644,9
Індія	721,9	-2,6%	17,1%	741,4	616,7
Республіка Корея	497,5	9,1%	13,9%	455,9	436,6
В'єтнам	460,5	7,0%	11,1%	430,5	414,6
Всього	54336,1	-10,6%	-5,0%	60800,2	57187,6

*Побудовано та удосконалено автором за даними [3, 4, 6]

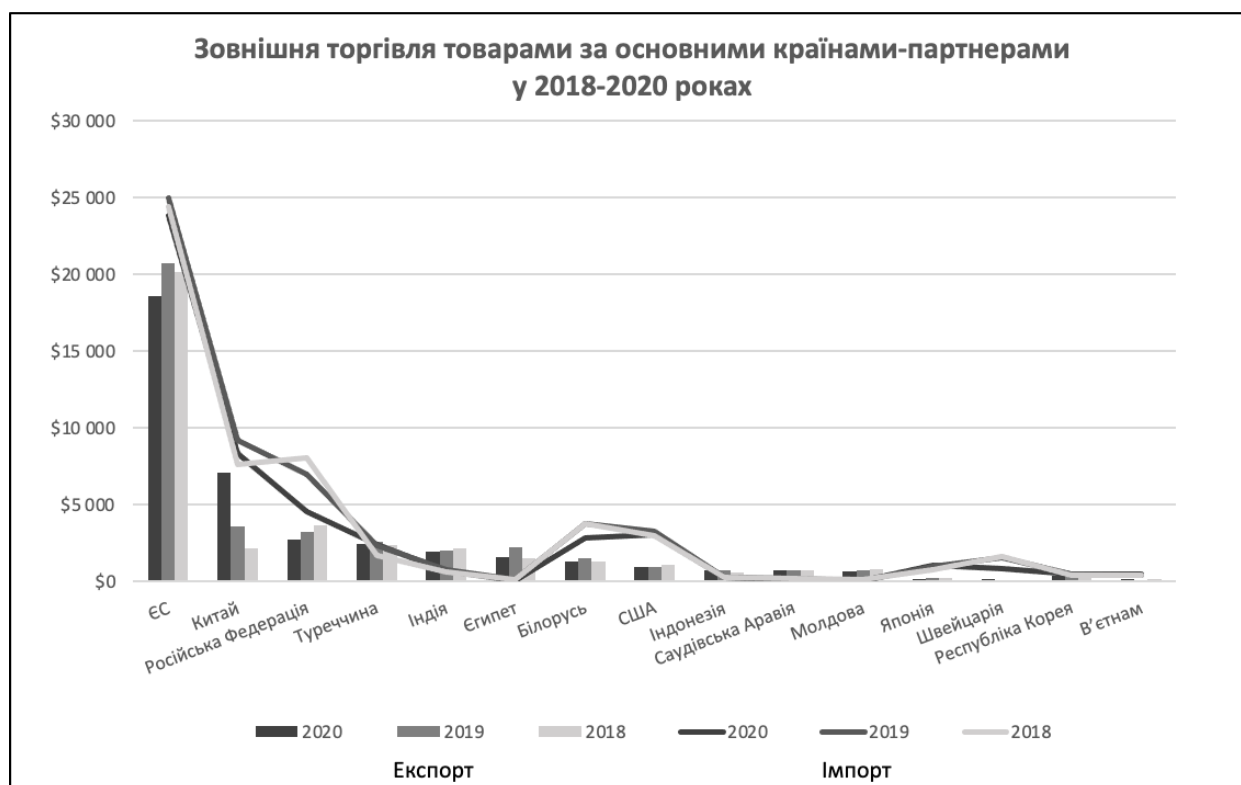

Рис. 1. Обсяг реалізованих товарів в експорті та імпорті у 2018–2020 роках*

*Побудовано автором за даними [3, 4, 6]

З точки зору видів вантажів зниження перевезень у міжнародному сполученні більшою мірою торкнулося харчових продуктів (знизилося з 1405,96 тис. т у 2019 р. до 1311,84 тис. т у 2020 р., що у відсотках становить 7%), групи продуктів, до якої входять деревина та вироби із деревини та корка (крім меблів), вироби з соломки та матеріали рослинних для плетіння, целюлози, папір і вироби з паперу, друковані матеріали й записані носії інформації (знизилося з 2300,48 тис. т у 2019 р. до 847,61 тис. т у 2020 р., що у відсотках становить 63%).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Підсумовуючі результати аналізу зовнішніх факторів впливу на управління якістю логістичної діяльності підприємства, можна зазначити наступне: 1) найбільш ваговими факторами являються політико-правові фактори та георинкові або фізичні фактори; 2) дія майже усіх факторів негативно відобразилась на управлінні якістю логістичної діяльності підприємств, тому що реалізація процесів, з яких складається управління якістю логістичної діяльності, піддається значному ризику з точки зору досягнення цілей логістичної діяльності.